

İlköğretim 8. Sınıf Ana Dili Ders Kitapları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Örneği

İsmail GÜLEÇ*

Tuğba DEMİRTAŞ**

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de ana dili*** öğretiminde kullanılan ilköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı ile Amerika’da ana dili öğretiminde kullanılan 8. sınıf İngilizce ders kitabı arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmektir. Bu çalışma durum saptamaya yönelik olduğundan betimsel bir araştırma niteliği taşımaktadır. Araştırmada veriler, görsel tasarım (sayfa tasarımı, metin tasarımı, görsel elemanların tasarımı), öğrenme alanları (okuma-yazma-konuşma-dinleme), içerik düzeni (tür, tema) olmak üzere üç ana tema altında toplanmış ve bu temalar doğrultusunda birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Araştırmada tematik çerçeve doğrultusunda elde edilen bulgular açıklanmış ve bulgular arasında çeşitli karşılaştırmalar yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasıyla elde edilen sonuçlarda, Amerika ders kitaplarının görsel tasarım bakımından Türkçe ders kitabından zengin olduğu tespit edilmiştir. Öğrenme alanları, iki ülkede de temel becerileri (okuma, yazma, konuşma, dinleme) esas almasına rağmen, yapısal olarak farklılıklar göstermektedir. Ayrıca Amerika ders kitabında dinleme becerisini ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınmadığı tespit edilmiştir. İki kitap, içerik düzeni olarak da birbirinden farklılık göstermektedir. Amerika ders kitapları, tema, metin türleri ve bunları temsil eden metinler bakımından Türkçe ders kitaplarından daha zengin, çeşitli bir içeriğe sahiptir. Bu bağlamda farklı ülkelerde kullanılan dil öğretim etkinlikleri değerlendirilerek; Türkçe ders kitaplarında kullanılan etkinlik, yöntem ve teknikler geliştirilmeli, öğrenciye çok çeşitli öğrenme ortamları sunulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Ana dili, ders kitabı, karşılaştırma, ABD –Türkiye

A Comparative Study on 8. Class Native Language Textbooks: The Case of Turkey and USA

Abstract

The purpose of this study is to determine the differences and the similarities between the textbooks used in the 8th year of the primary schools in Turkey for Turkish language education and those used in the 8th year of the primary schools in U.S.A. for English education at Massachusetts, Melrose Veterans Junior High. Since this study is aimed at determining the status, it has the nature of a descriptive study. The data in this study are grouped under three groups namely visual design (page design, text design and the designs of the visual elements),

* Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, igulec@sakarya.edu.tr

** Ar. Gör. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, tdemirtas@sakarya.edu.tr

*** Ana dili terimi, günümüzde tartışmalı bir terimdir. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan *Türkçe Sözlük*’te (2012) ana dil, bugün ses yapısı, şekil yapısı ve anlam bakımından birbirinden az çok farklılaşmış bulunan dil veya lehçelerin, kök bakımından bilinmeyen bir tarihte birleştikleri ortak dil olarak tanımlanmaktadır. Ana dili ise; insanın doğup büyüdüğü aile ve soyca bağlı bulunduğu toplum çevresinden öğrendiği, bilinçaltına kadar inebilen ve kişilerle toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağı oluşturan dil olarak tanımlanmaktadır.

fields of learning (reading-writing-speaking-listening) , arrangement of the contents (type, theme) and these themes were compared with each other. The findings obtained within the thematic frame were declared and among these findings, several comparisons were made. Within the results obtained by interpreting these findings, it was determined that the American text books are richer in visual contents compared to the Turkish text books. Although the fields of learning are based on the basic skills in both countries (reading, writing, speaking, listening), several structural differences may be seen. Moreover, it was determined in the American text book that listening skills are not taken into consideration as different and separate fields of learning. The two books differ from each other in terms of their contents as well. The American text books are more diverse than Turkish text books and they are much richer than Turkish text books in terms of the themes, text types and the texts which represent them. In this context, by evaluating the language activities used in different countries, the activities, the methods and the technique used in Turkish text books should be developed and several environments for studying should be offered to the student.

Key Words: Mother language, text book, comparison, USA –Turkey

Giriş

Ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan çevrelerden öğrenilir. Bireyin, bilinçaltına inerek toplumla en güçlü bağlarını oluşturur (Aksan,1975: 430). Birey, ana dilini kullanabildiği ölçüde çevresini anlamlandırır. Ana dili, bireylerin evrene bakış açısını belirlediği gibi onların düşünce çevresinin de hem oluşturucusu hem de değişkenidir (Özdemir, 1983: 21).

Çocuğun ana dilini ne zaman ve hangi aşamalardan geçerek öğrendiği hakkında yapılan çalışmalar, ana dilini öğrenmeye başlayan bir çocuğun 4 yaşına kadar sesletim düzenini, 8 yaşına kadar yazım ve sesletim düzenini ve 12 yaşına kadar da tümce yapım düzenini artık yaşamı boyunca bir daha yeni birimler ya da kurallar öğrenmeye gereksinim duymaksızın tüm yetkinlikleriyle kavramış olduğunu göstermektedir (Başkan, 1997: 628). 6-12 yaş aralığındaki çocukların ilköğretim çağında oldukları göz önüne alındığında bu dönemde verilecek olan ana dili eğitimi, çocuğun ileri yaşlardaki dil kullanma becerisini doğrudan etkileyecektir. Sever (2004), ana dili öğretiminin özellikle ilköğretimde bütün derslerin temelini oluşturduğunu söyler. Çünkü bir öğrenci ana dilinde yetkinliğe ulaştıkça düşünce yapısı, yorum gücü gelişir, duygu ve beğeni inceliği kazanır; ulusal ve evrensel kültür birikimini algılamaya başlayarak; kimliğini geliştirir.

Böylece öteki derslerde de büyük ölçüde başarı sağlar. Etkin bir ana dili eğitimi, diğer dersler için de ön koşul niteliği taşımaktadır.

Tabii olarak öğrenilen ana dilinin de bireyler tarafından kusursuz bir şekilde edinildiğini söylemek güçtür (Aytaş ve Çeçen, 2010: 78). Bu yüzden ana dili öğretimi, eğitim- öğretimin tüm basamaklarında örgün veya yaygın eğitim yoluyla yapılmaktadır. Ana dilini yazılı ve sözlü olarak doğru kullanabilen yurttaşlar yetiştirmek devletin eğitim sistemine yüklediği bir sorumluluktur (Sinan, 2006:5).

Ana dili eğitimi, her ülkenin yeni kuşaklara kendi dilini öğretmek ve bu yolla kendi kültürünü aşlamak amacını güttüğü için, şimdiye kadar pek çok kişi tarafından ulusal bir eğitim olarak görülmekte; başka uluslarla işbirliğinden bir fayda sağlanabileceği düşünülmemektedir (Karababa, 2005). Oysa ana dili öğretiminin her ulus için aynı olan amaçları şu şekilde sıralanmaktadır:

a) Ana dili öğretimi, her ülkede çocuğun ailesinden ve çevresinden edindiği dil becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bir eğitim sürecidir.

b) Dinlediğini, okuduğunu anlayabilmek; düşüncesini, duygusunu yazılı ve sözlü anlatabilmek; dilinin kurallarını öğrenmek; söz dağarcığını geliştirmek; kendi ulusunun edebiyatını ve dünya edebiyatını tanıyıp bunlardan zevk almak, dil ve edebiyat yoluyla

ulusal kültürünü ve insanlık kültürünü tanımak amaçları, bütün uygar milletlerde aynıdır.

c) Ana dili eğitimi, bilgi vermektan çok “beceri kazandırmak” niteliği ile tanınmaktadır.

d) Avrupa Dil Konseyinin belirlediği ölçütlerle dil öğretiminin ana amacı da öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini bilimsel yaklaşımlarla aşamalı biçimde geliştirmektir.

e) Ana dilinin kullanılışı çok alanlı olduğu için eğitimi de okuyarak ya da dinleyerek anlama, söz ve yazı ile anlatım, dil bilgisi kurallarını öğrenme sözcük çalışması, metin oluşturma sürecinin tanınması, edebiyat sanatı ürünlerini anlayıp değerlendirme gibi çok yönlü ve aşamalı olarak verilmektedir.

f) Ana dili eğitimi, dil ve edebiyat kuralları gibi soyut kavramlar içerdiğinden belli bir yaşta verilip bitirilememekte, çocuğun gelişim evreleri izlenerek sadece dil dersleriyle sınırlı kalmadan eğitimin her evresinde ve her derste, her alanda sağlıklı iletişim ve bilinçli dil kullanımını geliştirmenin ana amaç olduğu unutulmadan sürdürülmektedir (Karababa 2005).

Bilindiği gibi ders kitapları, eğitim-öğretim programları doğrultusunda hazırlanmakta, programın hedef, içerik, öğrenme süreçleri ve ölçme değerlendirme boyutlarını yansıtmaktadır. Bu araştırma kapsamında Amerika’da ana dili öğretimi ile Türkiye’deki ana dili öğretiminde kullanılan ders kitapları üzerine karşılaştırmalı bir tespit çalışması yapılacaktır. Bu bağlamda öncelikle karşılaştırması çalışması yapılacak ülkelerin ana dili eğitim-öğretim programına kısaca değinilecektir.

Ülkemizde ana dili olan *Türkçe Dersi Öğretim Programı*’yla (MEB, 2006:3) dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî

değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Amerika’da eğitim-öğretim programları, yaşanan bölgeye göre farklılık göstermekle beraber temelde öğrenci merkezli bir anlayışın benimsendiği, günlük hayat ve ara disiplinlerle ilişkilendirilmiş bir yaklaşımı esas almaktadır. Programlar, çağdaş yöntem ve tekniklerin özellikle dijital pedagojik unsurların kullanıldığı zengin bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Programlar, hedef kitlenin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda gerektiğinde uzmanlar, okul yönetimi ve öğretmenler tarafından değiştirilebilen esnek bir yapıya sahiptir. Bu doğrultuda ders kitapları da bölgeden bölgeye hatta okuldan okula farklılık göstermektedir.

Bu araştırmada Amerika ana dili öğretim programlarından Massachusetts İngilizce Eğitimi Çerçeve Programı ve Massachusetts İngilizce ve Okuryazarlık Çerçeve Programı ele alınmıştır. Programlarda dersin eleştirel düşünme, okuduğunu anlama ve yazma süreçlerinin gelişimine katkı sağlamayı amaçladığı belirtilmektedir. Ayrıca program, öğrencileri hayat boyu öğrenici haline getirerek; küresel toplumda başarılı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Program, disiplinler arası bir öğrenme ortamı sunarak ana dili öğretimini matematik, bilim ve teknoloji, sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya, görsel sanatlar ve sahne sanatları, sağlık ve beden eğitimi alanlarıyla ilişkilendirmektedir.

Amerika ana dili öğretim programında ana dili dersinde, bilişsel becerilerin yanında duyuşsal becerilerin geliştirilmesinde öğrencilerin kişisel yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuş; bunun için de öğrencilerin okula veya topluma hizmet etkinliklerine katılmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda program, öğrencilerin yaşadıkları yakın çevre (Massachusetts), Amerika ve dünyayı etkileyen mevcut ekonomik, çevresel, siyasal ve sosyal konularda görüş geliştirmelerini, vatandaşların

siyasete ve hukuk sistemine katılımı üzerine duyarlı olmalarını hedeflemiştir.

Ders Kitapları

Ülkelerin benimsediği eğitim-öğretim programı öğrencilere aktarılırken birtakım araç gereçlerden yararlanır. Oapılan araştırmalara göre Türkiye genelinde en yaygın öğretim materyali, ders kitaplarıdır. Ders kitapları hazırlanırken, ülkenin eğitim-öğretim programı temel alındığı gibi eğitim bilimlerindeki çağdaş gelişmelerle birlikte farklı ülkelerde okutulan ders kitapları da takip edilmelidir.

Çağdaş ana dili öğretimine göre etkili bir dil öğretimi için; dil öğretiminin öğrenme durumunda gerçekleştirilmesi, etkinlikler yardımıyla yapılması ve dil öğretiminde kullanılan her çeşit malzemenin içeriğinin anlamlı olması gerekir (Oıldız, 2003:9-10). Ana dili öğretim programlarında kullanılan malzemelerin başında ders kitapları yer almaktadır. Ders kitapları, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim materyallerinden biri, hatta birçok durumda tek öğretim materyalidir. Ders kitabı, Türkçe derslerinde öğretmenden sonra temel kaynak olarak en önemli araç konumundadır. Alanyazın incelendiğinde ders kitaplarının çeşitli boyutlarda araştırmalara konu edildiği görülmektedir.

2006 yılında yenilenen *Türkçe Programı* ile beraber ders kitaplarının da değişmesi bu alandaki çalışmaların sayısını arttırmıştır. İşeri (2007) ders kitabının programa uygunluğunu değerlendirirken Arıcı, (2009) ders kitabındaki metinler üzerine bir araştırma yapmış; Solak ile Oaylı (2009) ve Kolaç (2009), ders kitabında yer alan metin türlerini değerlendirmişlerdir. Çeçen ve Çiftçi, (2007) ders kitabında yer alan tür ve temaları incelemiş, tür ve temalar üzerine Özbay ve Çeçen (2012) tarafından da yeni bir araştırma yapılmıştır. Arı (2011) tarafından yapılan araştırmada öğrenme alanlarına da değinilmiş, ders kitaplarındaki okuma ve dinleme/izleme metinleri ile yazma görevleri arasındaki tür

uyumu değerlendirilmiştir. Uoşkun ve Taş (2008), ders kitaplarına metin seçimi üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırmalar incelendiğinde, araştırmalarda ders kitaplarındaki metinler üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. Ülper ve Oalınkılıç (2010) ders kitaplarındaki metin sonu soruları üzerine diğerlerinden farklı olarak karşılaştırmalı bir çalışma yapmışlardır. Alanyazın tarandığında, son yıllarda ders kitabı karşılaştırma çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Nitekim ders kitaplarının dünyadaki diğer ülkelere ait ders kitaplarıyla karşılaştırılması üzerine de az sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Karababa (2005) tarafından Kuzey İrlanda, İskoçya ve İngiltere ana dili ders kitapları ile Türkçe ders kitapları karşılaştırılmış ve incelenen kitaplar üzerine önemli tespitlerde bulunulmuştur. Çelebi (2007) tarafından da Almanya ana dili ders kitapları ile Türkçe ders kitaplarını karşılaştıran bir araştırma yapılmıştır. Sınırlı sayıda olan ders kitabı karşılaştırmalarında da genellikle Avrupa ülkelerine ait kitapların ele alındığı görülmektedir.

1996 yılında Ankara Üniversitesi TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi) tarafından düzenlenen “**Dünya’da ve Türkiye’de Ana Dili Eğitimi**” başlıklı sempozyumda Amerika, İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, İspanya, Suudi Arabistan’daki ana dili eğitimi ile Türkiye’deki ana dili eğitimi karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalarda ders kitapları özellikle nitelik ve içerik, sözcük ve kavram sayıları, söz varlığı, resim, fotoğraf, karikatür, afiş, şema ve tablo sayıları, konu türleri, hedef kitle ve yöntem yönünden incelenmiştir. Oapılan bu incelemeler sonucunda ne yazık ki, Türkiye’de okutulan ders kitaplarının hem nitelik, hem de içerik yönünden yetersiz olduğu görülmüştür (Çelebi, 2007:119).

Türkiye’de 2006 yılında yenilenen Türkçe Öğretim Programı ile birlikte üçlü kitap seti uygulamasına geçilmiştir. Kitap seti; öğretmen kılavuz kitabı, öğrenci ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabından oluşmaktadır. Amerika’da ise

ders kitapları, tek kitap şeklinde, öğretmen kılavuzları da fasiküller şeklinde düzenlenmiştir.

Türkçe ders kitaplarının farklı bir ülkenin ders kitaplarıyla karşılaştırılması, eğitimdeki çağdaşlarımız arasındaki yerimizi görmemizi sağlayacaktır. Alanyazın incelendiğinde karşılaştırma çalışmalarının Avrupa ülkelerine ait ders kitapları ile yapıldığı, Amerika ders kitapları üzerine bu tür bir karşılaştırma çalışmasının yapılmadığı görülmüştür. Bu bağlamda Amerika'da ana dili eğitimi için kullanılan Massachusetts, Melrose Veterans Memorial Orta Okulu 8. sınıf İngilizce ders kitabı ve Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan 8. sınıf Türkçe ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı ele alınmış, kitaplar belirlenen ölçütlere göre karşılaştırılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de ana dili öğretiminde kullanılan ilköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı ile Amerika'da ana dili öğretiminde kullanılan 8. Sınıf İngilizce ders kitabı arasındaki benzerlikleri ve farklılıklar tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1) İki ülkenin ders kitapları arasında *görsel tasarım* bakımından benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
- 2) İki ülkenin ders kitaplarının *içerik düzeni* arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
- 3) İki ülkenin ders kitaplarında *öğrenme alanları* arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Yöntem

Araştırma, Türkiye'de ana dili öğretiminde kullanılan ilköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı ile Amerika'da ana dili öğretiminde kullanılan 8. sınıf İngilizce ders kitaplarının *görsel tasarım* (sayfa tasarımı, metin tasarımı, görsel elemanların tasarımı), *öğrenme alanları* (okuma-yazma-konuşma-dinleme), *içerik düzeni* (tür, tema) olmak üzere üç ana tema için birbirlerine

olan üstünlük ve sınırlılıklarının belirlenmesine dayanmaktadır. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanmış olup 2010-2011 eğitim öğretim yılında kullanılan 8. sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve Amerika'da Massachusetts, Melrose Veterans Memorial Orta Okulu 8.sınıflarda kullanılan İngilizce ders kitabı seçilmiş ve iki kitabın karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışma bu haliyle durum saptamaya yönelik olduğundan betimsel bir araştırma niteliği taşımaktadır. Öte yandan, birçok yönden farklılık gösteren kültürlerin ana dili öğretimlerinin kıyaslanmış olması bakımından temel bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, tüm ilköğretim ikinci kademe ana dili ders kitapları, örneklemini ise, 8. sınıf ana dili ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın materyalini, Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 2006-2007 yılından başlayarak ilköğretim okullarının 8. sınıfları için 5 yıl süreyle ders kitabı olarak kabul ettiği MEB Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. * Amerika'da ise, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında, Melrose Veterans Memorial Orta Okulu'nda (Massachusetts) kullanılan 8. sınıf İngilizce ders kitapları oluşturmaktadır.**

Verilerin Analizi

Bu araştırmada kullanılan veriler, Türkiye ve Amerika'da ana dili eğitimi dersleri için hazırlanan ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki bilgiler doğrultusunda tespit edilmiştir. Verilerin analizinde iki araştırmada karşılıklı görüş alışverişinde bulunulmuş, ders kitaplarından elde edilen verilerin uygunluğu sağlanmaya çalışılmıştır. Ders kitapları şu başlıklar açısından irdelenmiştir:

* Altan vd, *Türkçe Ders Kitabı İlköğretim 8*, İstanbul: MEB, 2008. Bundan böyle TDKİ olarak ifade edilecektir.

** *Elements of Literature*, Third Course, Austin: Holt, Rinehart and Wiston, 2000. Bundan böyle ELTC olarak ifade edilecektir.

1. Görsel tasarım (sayfa tasarımı, metin tasarımı, görsel elemanların tasarımı),
2. Öğrenme alanları (okuma-yazma-konuşma-dinleme),
3. İçerik düzeni (tür, tema).

Bulgular

1.Görsel Tasarım

Görsel araçların yaygınlaşarak günlük hayatın her aşamasında yer alması bu araçların eğitimde araç olarak kullanılmasını pedagojik bir zorunluluk hâline getirmektedir. *Türkçe Öğretim Programı'nda* (MEB, 2006: 56) görsel araçlar; resim, fotoğraf, karikatür, çizim, görsel tasarım gibi tamamen görmeye dayalı öğeler olarak tanımlanmış, ders kitabındaki metinlerin, içeriğe uygun çeşitli görsel materyallerle (fotoğraf, resim, afiş, grafik, karikatür, çizgi film

kahramanları vb.) desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. İlköğretim öğrencilerinin henüz somut işlemler döneminde oldukları düşünüldüğünde soyut kavramların görsel araçlarla somutlaştırılmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Kitaplar görsel unsurlar açısından karşılaştırılırken sayfa tasarımı (sayfa sayısı, satır boşluğu, kenar boşluğu vb.), metin tasarımı (yazı karakteri, yazı puntosu, yazılarda renklendirme vb.), görsel elemanların tasarımı (resim, fotoğraf ve çeşitli şekiller) bakımından ele alınacaktır. Tablo 1'de ders kitaplarının görsel tasarımı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Tablo 1: Ders Kitaplarının Görsel Tasarımı

		TDKİ		ELCT	
		Evet	Hayır	Evet	Hayır
Kapak	Renkli mi?	X		X	
	Albenisi var mı?		X	X	
	Lüks kartondan mı?		X	X	
Ebatları	Küçük mü?				
	Normal mi?	X			
	Büyük mü?			X	
Forma Hacmi	Sınıf düzeyine uygun mu?	X		X	
	Formalar dikişli mi?		X	X	
Sayfa Tasarımı	Satır boşluğu uygun mu?	X		X	
	Kenar boşluğu uygun mu?	X		X	
Metin Tasarımı	Punto büyüklüğü uygun mu?	X		X	
	Yazı tipi uygun mu?	X		X	
Görsel Elemanların Tasarımı	Görsel elemanlar metne uygun mu?	X		X	
	Görsel elemanların sayısı yeterli mi?		X	X	

Tablo 1 incelendiğinde, kitapların görsel unsurlar açısından birbirinden farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. TDKİ, öğrenci ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı olarak iki formdan oluşurken; ELCT tek form şeklinde,

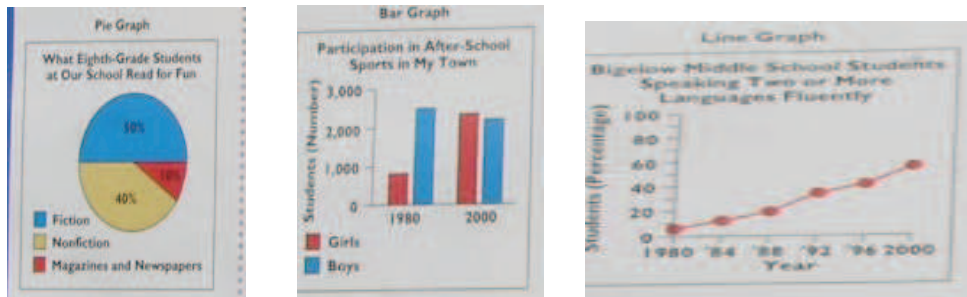
oldukça hacimli olarak düzenlenmiştir. ELCT, renkli kuşe kâğıda basılmış, 830 sayfa iken; Türkçe ders kitabı 90 sayfadır. Ayrıca ELCT'nin daha fazla yazı yoğunluğuna sahip olduğu,

metinlerin TDKİ'ye göre daha uzun olduğu görülmektedir.

Kitaplar, “metin tasarımı” bakımından incelendiğinde TDKİ’den farklı olarak ELCT’de konu başlıklarında mavi, kırmızı, sarı, mor, siyah gibi farklı renklerin kullanıldığı görülmektedir. TDKİ’de ise bu kadar zengin renk çeşitliliği olmadığı, başlıklarda siyah, kırmızı, yeşil renklendirmelere yer verildiği görülmektedir.

İki ülkenin ders kitaplarında, “görsel elemanların” niceliği ve niteliği bakımından farklar olduğu görülmektedir. Fotoğraf, resim,

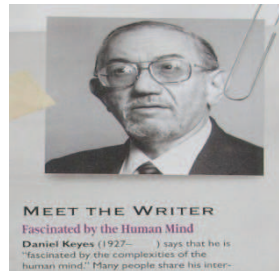
tablo, grafik, diyagram vb. görsel malzemelerin âdeti karşılaştırıldığında, . TDKİ’de görseller 1 ilâ 6 arasında bir değer alırken, ELCT’de yer alan görseller, 1 ilâ 10 arasında bir değer almaktadır. ELCT’de kullanılan görseller şu şekilde sıralanmaktadır: Fotoğraflar, resimler, kavram haritaları, şekiller, şemalar, grafikler, karikatürler, gazete sayfalarından bölümler, kitap kapakları. ELCT’de kullanılan görsellerden bazıları şunlardır:

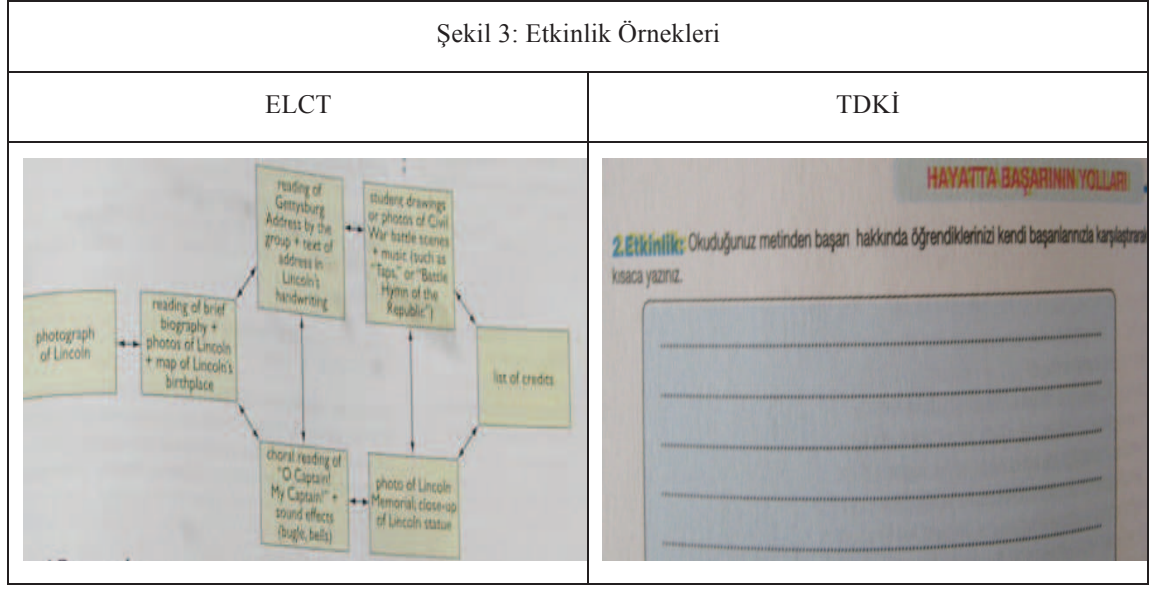
Şekil 1: Grafik Hazırlama Yöntemleri

Ayrıca ELTC’de her metnin sonunda metnin yazarının bir fotoğrafına yer verilmektedir. Bu

doğrultuda ELCT’ nin daha dikkat çekici, zengin bir görsel tasarıma sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 2: Yazarı Tanıyalım

2. İçerik Düzeni

İçerik düzeni bölümünde ana dili ders kitaplarının içeriğini oluşturan metinlerin tür ve temaları bakımından karşılaştırılmasına yer verilecektir.

Tema

Türkçe ders kitapları, *Türkçe Programı*'na uygun olarak tematik yaklaşım doğrultusunda hazırlanmıştır. Tematik yaklaşımda ele alınan temalar, öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri genişletme, düzenleme, zihninde yapılandırma ve günlük hayata aktarma olanakları sağlamaktadırlar (Güneş, 2009: 10).

Tema, ders kitaplarına alınacak metinlerin ana konusunu ifade etmektedir. Tema merkezli dil eğitiminde öğretmen ve öğrenciler, belli bir konu veya metin üzerinde çalışmaktansa birkaç konu veya metni içinde barındıran bir tema çerçevesinde çalışırlar (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 42).

Özbay ve Çiftçi (2012), programın genel amaçlarına ulaşmak için temaların önemli bir yeri olduğunu, özellikle duyuşsal yönü bulunan amaçlara ulaşılmasının ancak metinlerin temalarıyla mümkün olabileceğini söylemektedir. Ders kitaplarında yer alan temalar ve her temadaki metin sayısı Tablo 2' de görülmektedir.

Tablo 2: Ders Kitaplarındaki Tema ve Her Temada Yer Alan Metin Sayısı

	TDKİ	ELCT
Tema Sayısı	6	8
Metin Sayısı	3-4	5-16

Tablo 2'ye göre incelenen Türkçe ders kitabında 6 tema ve her temada 3 veya 4 metin yer almaktadır. *Türkçe Öğretimi Programı*'nda ders kitaplarında bir tanesi Atatürkçülük teması

olmak üzere, her sınıf için biri zorunlu 6 temaya yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. 6. sınıfta "Sevgi", 7. sınıfta "Millî Kültür", 8. sınıfta "Toplum Hayatı" programda belirtilen zorunlu

temalardır. 8. sınıfta yer alan temalar “Atatürkçülük, Milli Kültür, Toplum Hayatı, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Zaman ve Mekân” olarak sıralanmaktadır.

ELCT, tematik yaklaşımı benimsemesi bakımından TDKİ ile benzerlik gösterse de temalarda yer alan metin sayısı ve temaların içeriği bakımından farklılıklar göstermektedir. ELCT’ de 8 tema ve her temada 5-16 arasında metin yer almaktadır. Temalar, temayla ilgili olduğu düşünülen bir özlü sözle başlamaktadır. Örneğin kitabın ilk sayfasında Amerikan kültürüne ait bir özlü söz yer almaktadır. Kitapta farklı sınıflar için zorunlu temalara yer verilmesi de tüm sınıflarda seçilen metinlerin Amerika’nın tarihini, kültürünü, edebiyatını yansıttığı, Amerikalılık kavramını vurguladığı görülmektedir. Metinlerde, diğer kültürleri tanıma, insan hakları, demokrasi gibi konulara da değinilerek öğrencilerin iyi bir yurttaş olarak yetişmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca ülkenin sosyo-kültürel yapısına uygun olarak metinlerde göçmenlik güçlü bir olgu olarak ele alınmaktadır.

Tür

Türkçe Öğretim Programı’na göre ders kitaplarında yer alması gereken metin türleri sınıflara göre dağıtılmış, her sınıf için ayrı zorunlu türler belirlenmiştir. Türkçe ders kitabında 8. sınıf için şiir, hikâye, anı, makale, roman, deneme, sohbet (söyleşi), eleştiri, destan zorunlu tür olarak belirtilmiştir. Bu doğrultuda 8. sınıflarda eleştiri türü hariç zorunlu olan türlere yer verildiği görülmektedir. *Amerika Öğretim Programı*’nda da benzer şekilde hangi sınıfta hangi türlere yer verileceği belirlenmiştir. TDKİ’ de, programda yer alan bazı türlere yer verilmezken, programda yer almayan bazı türlere de yer verildiği görülmekte, ELCT’ nin ise programla uyum içerisinde olduğu dikkat çekmektedir.

Her iki kitapta yer alan metinlerin türleri ve bu türlerin sıklığına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3: Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Türleri

Metin Türleri	TDKİ	ELCT	Metin Türleri	TDKİ	ELCT
Roman	1	1	Hikâye	4	20
Deneme	3	4	Sohbet	2	-
Gezi Yazısı	1	-	Makale	2	2
Efsane	1	2	Biyografi	1	1
Şiir	2	24	Otobiyografi	-	3
Konferans	2	-	Fıkra	1	-
Anı	1	2	Destan	1	2
Söylev	2	3	Haber	1	2
Fabl	-	1	Türkü	-	1
Halk Hikâyesi	-	5	Şarkı	-	1
Oyun	-	2	Dini Metin	-	1
Toplam Metin Sayısı	25	77			

Tablo 2 incelendiğinde sıklık olarak farklılık olsa da iki kitapta da roman, hikâye, deneme,

efsane, şiir, anı, söylev, makale biyografi, destan, haber türlerine yer verildiği

görülmektedir. Fakat TDKİ' den farklı olarak ELCT' de fabl, halk hikâyesi, oyun, türkü, şarkı, otobiyografi, dinî metin türlerine yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ELCT' de şiir ve hikâye türlerine de ağırlık verildiği görülmektedir.

TDKİ olup ELCT'de olmayan 4 metin türü (sohbet, gezi yazısı, konferans ve fıkra) bulunurken ELCT' de olup TDKİ' de olmayan 7 metin türü (dini metin, şarkı, türkü, oyun, halk hikâyesi, fabl ve otobiyografi) bulunmaktadır.

3. Öğrenme Alanları

Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre öğrenme alanları “okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma” ile dil bilgisinden oluşmaktadır. Bu öğrenme alanları hem kendi içlerinde hem de birbirleriyle bir bütünlük içerisinde ele alınmış ve ilişkilendirilmiştir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme alanları (okuma-yazma-konuşma-dinleme) belirlenmiş ve bunları geliştirmeye yönelik etkinliklere yer verilmiştir. Öğrenme alanı, dil, zihinsel, bireysel ve sosyal yönden geliştirilecek beceriler, bilgiler, teknikler, değerler, tutumlar vb. bütünüdür. (Saskatchewan, 2000, 2001; akt, Güneş, 2009). *Amerika Öğretim Programı*'nda öğrenme alanları; “öğrenme aşamaları” başlığında “dil becerisi”, “okuma ve edebiyat”, “yazma (kompozisyon)”, “kitle iletişim araçları (medya)” olarak sıralanmaktadır.

Programlarda belirtilen ve ders kitaplarında yer alan öğrenme alanları incelendiğinde; okuma, yazma, konuşma alanlarında her iki kitabın farklı şekilde yapılandırıldığı görülmüştür. Türkçe ders kitabında yer alan dinleme/ izleme becerisine *Amerika Programı*'nda ve kitabında ayrı bir öğrenme alanı olarak yer verilmediği görülmüştür. Ayrıca *Amerika Programı*'nda, *Türkçe Programı*'nda yer almayan “kitle iletişim araçları (medya)” adlı bir öğrenme alanı bulunmaktadır. Bu alan, iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve bilgisayar ve eğitim teknolojilerinin kullanılmasını amaçlamaktadır. Bu bölüm “medya analizi”, “medya yapım” alt

bölmelere ayrılmaktadır. Bu bölümlerde öğrencilerin eğitim teknolojileri, internet, multimedya yapımlar, televizyon, video, radyo, film hakkında bilgi ve beceri sahibi olmaları ve bu konularda uygulamalı çalışmalara katılmaları amaçlanmaktadır.

Okuma

Türkçe Öğretim Programı'nda da “okuma” öğrenme alanıyla, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmeleri amaçlanmaktadır. ELCT 'de bu beceri “okuma ve edebiyat” başlığında ele alınmaktadır.

TDKİ' de, “okuma” temel dil becerisinde yer alan kazanımlar; “okumaya hazırlık, okuma kuralları, okunan metinleri anlaşılması ve çözümlemesi, metinlerin yeniden yapılandırılması ve anlamlandırılması, okunan metinlerin değerlendirilmesi ve söz varlığını zenginleştirmesine” yönelik “Okuma-Anlama” başlığı altında metinlerin işleniş süreçlerinde yapılan etkinliklerle öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır.

ELCT'de ise öğrenciye kazandırılması gereken beceriler; “okuma ve edebiyat” başlığı altında aşamalandırılarak verilmiştir. Bu aşamalar; “okumaya başlama, bir metni anlama, metinler arasında ilişki kurma, tür-tema bilgisi, kurgusal metinler, kurgusal olmayan metinler, şiir, biçim ve dil, efsane, geleneksel hikâyeler ve modern edebiyat, dramatik edebiyat, dramatik okuma ve performans” bölümlerinden oluşmaktadır. ELCT' de okuma becerisinin edebiyat ile birleştirildiği edebi ürünlerin yoğun bir biçimde ele alındığı görülmektedir. TDKİ' de edebiyat bilgisi için ayrı bir başlık belirlenmemiş, edebi ürünler araç olarak kullanılmıştır.

İlköğretim *Türkçe Programı*'nda “okuma” kazanımına yönelik etkinliklerde; “sesli okuma, sessiz okuma, göz atarak okuma, özetleyerek

okuma, not alarak okuma, işaretleyerek okuma, tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, söz korosu, okuma tiyatrosu, ezberleme, metinlerle ilişkilendirme, tartışarak okuma, eleştirel okuma” gibi yöntem-tekniklerinden yararlanılması önerilmiştir. Amerika ders kitaplarında ise etkinlikler; “yaşam boyu okuma, yaşam boyu öğrenme, anlamlandırma (temel düşünceler, yorumları paylaşma, metni genişletme), yorumlandırma, metinle ilişkilendirme, edebiyat ürünlerinden yararlanma, okuma becerileri ve stratejileri” başlıkları altında yapılandırılmıştır.

“Metinlerle ilişkilendirme”, “anlamlandırma” ve “yorumlandırma” Türkçe dersinde yer alan yöntem-teknikler ile benzerlik göstermekte; okunan metnin zihinsel üst beceriler kullanılarak irdelenmesini sağlamaktadır. Türkçe kitabında olmayan “yaşam boyu okuma”, başlığında internet okuyuculuğu, grafik tasarımı gibi konularda teknolojik okur-yazarlığı geliştirmeye yönelik etkinlikler yer alırken “yaşam boyu öğrenme” bölümünde öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirebilecek okuma etkinliklerine yer verilmektedir. Ayrıca okuma becerisine yönelik analitik düşünme, problem çözme becerisi, işbirliği becerilerinin geliştirilmesi çalışmaları üzerinde durulmaktadır. “Edebiyat ürünlerinden yararlanma” bölümünde ise gündelik hayatta kullanılan yazım türleri ile ilgili etkinliklere yer verilmektedir. Ayrıca “öğrenciden öğrenciye” adlı bölümde ülkenin herhangi bir yerinde bir öğrenci tarafından yazılan metin okuma parçası olarak kitapta yer almaktadır.

Yazma

TDKİ’ de “yazma” becerisinde; “yazma kurallarını uygulama, planlı yazma, farklı türlerde metinler yazma, kendi yazdıklarını değerlendirme, kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, yazım ve noktalama kurallarını uygulama” becerilerine yönelik olarak öğrencilerin ulaşmaları gereken kazanımlara yer verilmiştir. ELCT’ de yazma aşaması “kompozisyon” başlığı altında; “yazma,

dinleyicilerin ve amacın göz önünde bulundurulması, düzeltme, standart İngilizce kurallarını uygulama, yazmada bilgileri düzenleme, araştırma, sunumların ve yazıların değerlendirilmesi” bölümlerinden oluşmaktadır. ELCT’de yazma aşamasına yönelik standart dilde; açık, gerçeklere dayanan, ikna edici ve yaratıcı yazı yazma çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır.

TDKİ’ de “yazma” becerisine yönelik “not alma, özet çıkarma, boşluk doldurma, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, serbest yazma, kontrollü yazma, güdümlü yazma, yaratıcı yazma, metin tamamlama, tahminde bulunma, bir metni kendi kelimeleriyle yeniden oluşturma, bir metinden hareketle yeni bir metin oluşturma, duyulardan hareketle yazma, grup olarak yazma, eleştirel yazma” yöntem ve teknikleri yer almaktadır. ELCT’ de etkinlikler; “yazma atölyesi, portfolyo hazırlama, yaratıcı yazma, eleştirel yazma, türleri değiştirerek yazma, hızlı yazma, kaynak merkezi, edebiyat terimleri sözlüğü” bölümlerinden oluşmaktadır.

“Yaratıcı yazma” ve “eleştirel yazma” TDKİ’de kullanılan yöntemlerle benzerlik göstermekteyken; ELCT’de TDKİ’de yer almayan bazı yöntemlerin de var olduğu görülmektedir. “Yazma atölyesi” başlıklı bölümde bir konu hakkında yazı yazma süreçleri adım adım gösterilip öğrenciden bunlara dikkat ederek yazması istenmektedir. Bu bağlamda canlandırma, resimlendirme ve diğer metinlerle ilişki kurma etkinliklerine yer verilir. Örneğin öğrencilere bir olay verilerek bu konu hakkında gazete haberi yazmaları istenir veya bir devlet liderine yönelik mektup, şiir yazmaları istenir. “Kaynak merkezi” adlı bölümde öğrenciye yazı yazma ve araştırma yapmak için gerekli bilgiler verilir ve bunları nasıl kullanacağı örneklerle gösterilir. “Edebiyat terimleri sözlüğü” bölümünde yazma aşamasında kütüphane ve internetin nasıl kullanılacağı, bilgilerin nasıl derleneceği anlatılır.

Konuşma

TDKİ’ de, “konuşma” becerisi; “konuşma kurallarını uygulama, sesini ve beden dilini etkili kullanma, hazırlıklı konuşmalar yapma, kendi konuşmasını değerlendirme, kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma” becerilerine yönelik olarak öğrencilerin ulaşmaları gereken kazanımlar öğrencilere, ilgili metinlerin yukarıda sıralanan başlıklar altında yapılacak olan etkinliklerle kazandırılacak şekilde hazırlanmıştır. ELTC’ de konuşma becerisine yönelik öğrenme alanı “dil becerisi” olarak karşımıza çıkmakta, standart İngilizcede; açık, gerçeklere dayanan, ikna edici ve yaratıcı konuşma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda dil becerisine yönelik “tartışma, sorgulama, dinleme ve katkıda bulunma, sözlü sunum, kelime ve kavram geliştirme, modern İngilizcenin yapısı ve kökeni, resmî ve resmî olmayan dili kullanabilme” becerileri amaçlanmaktadır.

TDKİ’de konuşma becerisine yönelik “ikna etme, eleştirel konuşma, katılımlı konuşma, tartışma, kendisini karşıdakinin yerine koyarak konuşma, güdümlü konuşma, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma, serbest konuşma, yaratıcı konuşma, hafızada tutma tekniği” yöntemlerinin kullanıldığı etkinlikler planlanmıştır. ELCT’ de “metni tartışma” adlı bölümde konuşma becerisine ait etkinlikler yer almaktadır. TDKİ’ de kullanılan birçok konuşma yöntemi, ELCT’de ulaşılması hedeflenen davranışlar arasında yer almaktadır.

Dinleme/izleme

TDKİ’de “dinleme/izleme” becerisinde yer alan kazanımlar, “dinleme/izleme kurallarını uygulama, anlama ve çözümlenme, değerlendirme, söz varlığını zenginleştirme, etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma” becerilerinin gelişmesine yönelik metinlerin işleniş süreçlerinde “dinleme/anlama” başlığı altında öğrencilere verilmeye çalışılmıştır. ELCT’ de dinleme ayrı bir beceri alanı olarak alınmamış fakat ders işleme sürecinin tüm basamaklarında kullanılmıştır. Türkçe

derslerinde dinleme becerisine yönelik etkinliklerde “kendini konuşanın yerine koyarak dinleme, yaratıcı dinleme, seçici dinleme, eleştirel dinleme, katılımlı dinleme, katılımsız dinleme, not alarak dinleme” yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır.

Dil Bilgisi

Türkçe Öğretim Programı’nda “dil bilgisi”; bir dilin dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanlarını destekleyen kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Her iki kitapta da çağdaş yaklaşımlar doğrultusunda dil bilgisi diğer dört temel beceriyi tamamlar ve destekler nitelikte yer almaktadır. ELCT’ de TDKİ’ den farklı olarak dil bilgisi etkinliklerine hem temalarda “gramer” başlığı altında yer verilmiş hem de kitabın son kısmında dil bilgisi için ayrılan bir alanda yer verilmiştir. Dil bilgisi konuları gerekli açıklamalar ve etkinliklerle ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ayrıca kitabın sonunda dil bilgisi terimlerine ait bir sözlük bulunmaktadır.

Yazar Kadrosu

ELTC’nin ilk sayfalarında kitabın editörleri (proje yöneticisi, idari editör, yürütücü editör, yazar-editör kadrosu, destekleyici editörler, yetkili editörler), görsel tasarım uzmanları (yönetici, tasarım koordinatörü, program tasarımı, tasarım, elektronik dosyalar, fotoğraf araştırmacısı, fotoğraf araştırma koordinatörü, yapımcılar), kapak uzmanları (kapak sanatçısı, fotoğraf jeneriği, kapaktaki alıntı sözün yazarı) yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında ders kitabı, sayısı yüze yaklaşan geniş bir kadro tarafından hazırlanmıştır.

Ayrıca kitabın ilk sayfalarında kitabın yazarlarına ait bir özgeçmiş bilgisi yer almaktadır. Yazarların özgeçmişleri incelendiğinde hepsinin bir üniversitede öğretim üyesi olarak çalıştığı veya akademik bir kariyer yaptıkları, aynı zamanda farklı eğitim kurumlarında öğretmenlik yaptıkları görülmektedir. Tüm yazarların uzmanlık alanlarıyla ilgili yazılmış kitapları vardır.

Bunların yanında kalabalık bir danışman kadrosu vardır. Danışmanlar genellikle alan uzmanları ve farklı eyaletlerdeki ortaokullarda İngilizce öğretmenliği yapan kişilerden seçilmektedir. Ayrıca kitabın hazırlanma ve örnek uygulama aşamasında öğrenciler de aktif olarak rol almaktadır. Böylece hazırlanan kitapların birinci derecen kullanıcıları ve uygulayıcıları hazırlık aşamasına dâhil edilerek ders kitabının daha işlevsel olması sağlanmıştır.

İncelenen Türkçe ders kitabı; yazarlar (5 kişi), program geliştirme uzmanı (1), dil uzmanı (1), görsel tasarım uzmanları (4), ölçme değerlendirme uzmanı (1), rehberlik uzmanı (1) olmak üzere toplam 13 uzman tarafından hazırlanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının eğitim alanında kendi geçmişimizi daha iyi anlamamıza, şu ana ait konumumuzu daha net olarak belirlememize ve eğitimde geleceğimizi daha net olarak planlamamıza katkı sağladığı görülmektedir. Bir ülkenin eğitim ve öğretim sistemini incelemek diğer bir ülkenin öğretim programında olmayan ama olması gereken özellikleri görerek ona göre öğretim programlarına yön vermek ve iyileştirmek-geliştirmek açısından önemlidir. Bu çalışmada birçok yönden farklılık gösteren kültürlerin (ABD-Türkiye) ana dili öğretimleri, ders kitabı boyutuyla kıyaslanmış; iki kitap arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. İki ülke farklı sosyo-kültürel özelliklere sahip olsa da ders kitaplarının eğitim-öğretim içerisindeki yeri ve önemi benzerlikler göstermektedir. Ders kitapları, ülkede var olan programın eğitim-öğretim ortamlarına yansımaları sağlamaktadır.

Ana dili ders kitabı, kuru bilgilerin yer aldığı bir kitap değil; kullandığı zengin dil malzemesiyle kültür aktarımı sağlayan önemli bir eğitim aracıdır. Ana dili eğitimi, hem eğitim bilimleri alanının, hem de dil öğretimi, Türkçe öğretimi alanının ortak çalışma alanı içerisinde yer almaktadır. Ana dili eğitiminde dünyadaki

gelişmeler ve değişimler takip edilmeli, programlar, ders kitapları çağın gereklerine göre düzenlenmelidir. Ders kitapları, hedef kitlenin ihtiyacına uygun olarak hem ülke koşulları hem de dünyadaki gelişmelere yönelik hazırlanmalı, ilgili alanyazındaki araştırmalar göz ardı edilmemelidir.

Görsel tasarım bakımından ELTC' nin TDKİ' ye göre daha zengin bir tasarıma sahip olduğu görülmektedir. Nitekim Karababa (2005) çalışmasında İngilizce ders kitaplarının da görsel tasarım bakımından oldukça zengin olduğunu belirtmektedir. Çelebi de (2007), çalışmasında görsel bakımdan Almanca ders kitaplarının Türkçe ders kitaplarından daha üstün bir niteliğe sahip olduğunu tespit etmiştir.

Özellikle kitapların sayfa sayıları arasında dikkat çekici bir farklılık vardır. Bunun üç sebebi olduğu söylenebilir:

- 1) Türkçe kitaplar, öğrenci ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı olarak iki ayrı kitaptan oluşurken; ELCT tek kitap şeklinde, oldukça hacimli olarak düzenlenmiştir.
- 2) ELCT' deki metinler, TDKİ' deki metinlerden daha uzun ve çeşitlidir.
- 3) ELCT' de metinler kadar görseller de geniş yer tutmaktadır.

ELCT, hedef kitlenin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda çok çeşitli görsel unsurlara yer vermektedir. TDKİ' nin, görsel tasarım bakımından geliştirilerek; kitabın öğrencilerin ilgisini çekebilecek bir görünüme sahip olması sağlanmalıdır.

Çelebi (2007), yaptığı araştırmada Almanca ders kitaplarının Türkçe ders kitaplarına kıyasla metin türleri bakımından çeşitlilik gösterdiğini belirtmiştir. Araştırma kapsamında incelenen ELCT de metin türleri bakımından TDKİ' ye göre zenginlik göstermektedir. ELCT' de, TDKİ' de yer almayan fabl, halk hikâyesi, oyun, türkü, şarkı, otobiyografi, dini metin türlerine de rastlanmıştır. TDKİ' de olmayan metin türlerine baktığımızda bunların öğrencilerin dil

becerilerinin gelişmesine katkı sağlayan, içinde yaşadığı kültürü daha yakından ve derinden tanımasına yardımcı olacak türler olduğu görülmektedir.

Ana dili, bir ulusun manevi değerlerini yeni kuşaklara aktarmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda ana dili eğitiminde kullanılan metinlerin toplumun dilini, gelenek-göreneklerini, yaşam biçimini yansıtmaları beklenmektedir. Halk edebiyatı ürünlerinden olan halk hikâyeleri, şarkılar, türküler toplumun yaşayışını anlaşılır ve samimi bir biçimde ele alarak çocuğu edebiyat eserlerini okumaya yönlendirerek; çocuğun dile karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktadır. Türkçe ders kitaplarında halk edebiyatı ürünlerine daha fazla yer verilerek ana dili eğitiminin kültür aktarıcılığı işlevinden yararlanılmalıdır.

ELTC' de türler içinde şiir türüne ağırlık verildiği görülmektedir. Yaman (2009), şiirlerin hayal gücü, duygusallık, ahenk ve ölçü gibi birtakım içerik, anlatım, biçim özellikleriyle diğer edebi türlerden ayrıldığını, başka bir deyişle şiirin, düzyazıya göre daha çok estetik değerler taşıyan bir yazı tür olduğunu belirtmektedir. Türkçe ders kitaplarında da şiir türüne ait metinlerin sayısı artırılmalıdır.

ELTC ve TDKİ, metinlerde ele alınan tema bakımından farklılıklar göstermektedir. ELTC' de Türkçe derslerindeki zorunlu tema anlayışı olmamasına rağmen; temaların vatandaşlık eğitimi, demokrasi eğitimi, değerler eğitimi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Türkçe ders kitapları, toplumun var olan değerleri aktarımı konusuna istenen düzeyde olmadığı görülmüştür. Nitekim Şen, (2008) tarafından 6. Sınıf ders kitaplarındaki değerleri belirlemeye yönelik çalışmada da kitapların değer eğitimi konusunda yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Türkçe ders kitapları da öğrencilerin duyuşsal

becerilerini geliştirmeye yönelik alanlarda araç olarak kullanılmalıdır. Ders kitaplarındaki edebi ürünler, kişilik gelişimi ve sosyal gelişime sağladıkları katkı ile değerler eğitimi ve karakter eğitiminde birer materyal olarak kullanılmalıdır.

İki kitap karşılaştırıldığında, ders kitabında yer alan metinlerin içeriğiyle birlikte sayılarının da farklılık gösterdiği görülmektedir. Türkçe ders kitaplarında ele alınan türlerin ve temaların içerik olarak zengin olmasına rağmen sayısal olarak yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir. ELCT' deki metinlerin sayısı, TDKİ' ye göre oldukça fazladır. Metin sayısının fazla olması öğrencinin temayı farklı yazarların bakış açılarıyla ve farklı boyutlarda kavramasına yardımcı olacaktır. Bu durum ülkemizde ana dili ders saatlerinin kısıtlı ders saatleriyle yapılmasıyla da ilişkilidir. Ana dili ders kitaplarında zengin içeriğe sahip, hedeflenen davranışları kazandırabilecek yeterli sayıda metne yer verilmelidir.

Araştırma kapsamında incelenen iki kitapta da dil öğretimi, öğrenme alanları çerçevesinde; öğrenciye kazandırılacak becerilerle yapılmaktadır. Bütün dünyada dil öğretiminin anlama(okuma-dinleme) ve anlatma (konuşma-yazma) becerilerinin gelişimine yönelik yapılandırıldığı görülmektedir. Karaba (2005), İngilizce kitapları üzerine, Çelebi (2007), ise Almanca kitapları üzerine yaptıkları araştırmalarda öğrenme alanlarının bu şekilde yapılandırıldığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda temel beceriler (okuma-yazma-konuşma-dinleme) aynı amaca hizmet etmekle beraber; becerilerin kazandırılmasında kullanılan etkinlik, yöntem ve tekniklerde farklılıklar görülmektedir. Farklı ülkelerde kullanılan dil öğretim etkinlikleri değerlendirilerek; Türkçe ders kitaplarında kullanılan etkinlik, yöntem ve teknikler geliştirilmeli, öğrenciye çok çeşitli öğrenme ortamları sunulmalıdır.

Kaynakça

- Aksan, D. (1975). "Anadili", *Türk Dili*, 285, 423-434.
- Arı, G. (2011). "Türkçe (6, 7, 8. Sınıf) Ders Kitaplarındaki Okuma ve Dinleme/İzleme Metinleri İle Yazma Görevleri Arasındaki Tür Uyumu", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6/3, 489-511.
- Aytaş, G. ve Çeçen, M.A. (2010), "Ana dili Eğitiminde Dil Bilgisi Öğretiminin Yeri ve Önemi", *TÜBAR*, XXVII, 77-89.
- Başkan, Ö. (1997). "Yabancı Dilin Anadiline Etkisi", *Türk Dili*, XXXVI, 638.
- MEB. (2006) *İlköğretim Türkçe (6, 7, 8. Sınıf) Dersi Öğretim Programı*, MEB Yay, Ankara. MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. sınıflar)*. Ankara.
- Coşkun E. ve Taş, S. (2008), "Ders Kitaplarına Metin Seçme Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 5,Sayı 10.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007). "İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi". *Milli Eğitim*, 173, 39-49.
- Çelebi, M.D. (2007). "Türkiye ve Almanya'da İlköğretimde Anadili Öğretimi Eğitim Programları ve Ders Kitapları Açısından Bir Karşılaştırma", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı.
- Çiftçi, Ö. Çeçen, M.A., Melanhoğlu, D. (2007), "Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Açısından Değerlendirilmesi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt: 6, Sayı: 22, 206-219.
- Güneş, F. (2009), "Türkçe Öğretiminde Günümüz Gelişmeleri ve Yapılandırıcı Yaklaşım", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 6 , Sayı: 11, 1-21.
- İşeri, K. (2007). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabının İlköğretim Türkçe Programının Amaçlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi, *Dil Dergisi*, 136, 58-74.
- Karababa, Z. C. (2005) "Avrupa'da Ana dili Öğretimi: Türkçe ve İngilizce Ana dili Ders Kitaplarının İncelenmesi ve Karşılaştırılması: Kuzey İrlanda, İskoçya ve İngiltere Örneği", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 167 (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-karababa.htm>).
- Kolaç, E. (2009). "İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Açısından Değerlendirilmesi". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:6, Sayı:1.
- Özdemir, E. (1983). "Anadili Öğretimi", *Türk Dili Dil Öğretimi Özel Sayısı*. 18-30.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Sinan, A. T. (2006), "Ana dili Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler", *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, C.4, S.2, s.75-78.
- Solak, M. ve Yaylı D. (2009), "İlköğretim İkinci Kademe Ders Kitaplarının Türler Açısından İncelenmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C: 9/S: 2, s. 444-453.

- Şen, Ü. (2008). “Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi”, “*Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal Of International Social Research*”, 1/5.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayınları.
- Yıldız, C.(2003), *Ana Dili Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi*, PegemA yay. Ankara.
- MEB, (2006) İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8), Öğretim Programı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara..
- Massachusetts, (2011) İngilizce ve Okuryazarlık Çerçeve Programı.
- Yaman, H. Taflan, S. Çolak, S. (2009), “İlköğretim İkinci kademe Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Değerler”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 7, No 18, 107-120.

Extended Summary

It can be seen that the comparative studies cause us to understand our history in the field of education and to determine our current position more clearly and to plan our future in education more efficiently. This study compares the cultures which are different in many aspects (USA and Turkey) in terms of teaching the mother languages based on the dimension of text books and the differences and the similarities between the two books were attempted to be determined. Even if the two books have different socio-cultural properties, the status of the textbooks within the education and significant similarities can be shown. The text books cause the program and the curriculum in the nation to be reflected to the educational environments.

The purpose of this study is to determine the differences and the similarities between the textbooks used in the 8th year of the primary schools in Turkey for Turkish language education and those used in the 8th year of the primary schools in U.S.A. for English education at Massachusetts, Melrose Veterans Junior High. Since this study is aimed at determining the status, it has the nature of a descriptive study

- 1) What are the differences and the similarities in terms of visual design in the text books of the two countries?

- 2) What are the differences and the similarities between the text books of two countries *in terms of contents and its arrangement?*
- 3) What are the differences and the similarities between the text books of two countries *in terms of fields of learning?*

The study is based on the comparative superiorities and the differences between the textbooks used in the 8th year of the primary schools in Turkey for Turkish language education and those used in the 8th year of the primary schools in U.S.A. for English education in USA in terms of visual design (page design, text design and the designs of the visual components), *fields of learning* (reading-writing-speaking-listening), *contents* (type, theme) emphasized on three main themes. The textbooks used in the 8th year of the primary schools in Turkey for Turkish language education to be studied during the academic year between 2010 and 2011 prepared by the Ministry of National Education and the Council of Education and Training and the textbooks used in the 8th year of the primary schools in U.S.A. for English education at Massachusetts, Melrose and Veterans Junior High were chosen and compared. The study is based on determining the situation in this status thus it has the nature of a descriptive study. On the other hand, the mother language teachings of cultures different in many

ways were compared and in this aspect, it is a pretty basic study.

As the result of the study, it can be seen that American text books have much more diverse contents visually compared to Turkish text books. As a matter of fact, Karababa (2005) states that English text books are much richer in terms of their visual design of the contents. Çelebi (2007) also stated on his study on German text books that the German text books have much higher qualities than the Turkish text books.

The American text books also consider many visual factors and elements in line with the interests and requirements of the target audience. The visual aspects of Turkish text books should be developed and the books should have appearances which would attract the students' attention.

In the two text books studied under this study, it was seen that they differ in terms of types of texts as well. The study made by Çelebi (2007) shows that the contents of the German text books are much more diverse compared to Turkish text books.

It was seen in the American text book studies within the frame of the study that fable, folk stories, games, folk songs, songs, autobiography, religious texts can be seen which are absent in Turkish text books. The mother language causes the moral values of a nation to be transferred and conveyed to the new generations. In this scope, it is expected that the texts used in the teaching of mother language should expect the language, the traditions and the way of life of the society. The folk stories and folk songs cause the student to be channeled to reading literature Works of art by taking the daily life of the society into consideration sincerely and comprehensibly thus develop the student's attitude towards language. The Works of folk literature should have more places in Turkish text books and the culture transfer aspect of the language teaching should be utilized and benefited from.

It can be seen that American text books predominantly study the poems. Yaman (2009) stated that the poems are texts with much more aesthetic values compared to prose, in other words they are different from the other literature kinds in terms of imagination, emotions, harmony and measure as well as way of teaching. The number of texts in terms of poems should be increased in Turkish text books.

There are also differences in terms of themes taken into consideration by the American and Turkish text books. Although the American text books don't have the obligatory theme understanding of the text books in Turkish; it can be seen that the themes are mostly focused on the teaching of citizenship, democracy and moral values etc. It can be seen that Turkish text books are not at the desired levels in terms of transferring and conveying the existing values of the society. Also, Şen, (2008) emphasized in his study aimed at determining the values in 6th grade text books that the text books are insufficient in terms of teaching values. In this direction, Turkish text books should also be used as tools to develop the students' affective skills. The literary Works in the text books are the materials which can be used in the education of the values and the character development in terms of their contributions to the personal development and the social development.

When two books were compared, it can be seen that the texts in the textbooks also differ in terms of their numbers in addition to their contents. Although the contents of the themes and kinds studied in Turkish text books are diverse and rich, it is seen that they are not at a sufficient level. The number of the text books in American text books is quite higher than the Turkish text books. This is also related with the study hours in Turkey being limited to the periods of classes. The texts which should be contained by the Turkish textbooks should have more diverse and richer content with the qualities to cause to obtain the targeted actions.

In the two books studied under the frame of the study, language teaching is done under the scope of learning fields with the skills which the students may obtain. It was seen that language learning skills in all over the world are structured in terms of the development of the skills of understanding (reading-listening) and telling (speaking and writing). Karababa (2005) stated (referring to English textbooks) and Çelebi (2007), stated (referring to German textbooks) in their studies that fields of learning in the studies

are arranged this way. In this context, the basic skills (reading-writing-speaking-listening) have the same purpose however differences can be seen in the activities, methods and techniques used for obtaining the skills in question. In this context, by evaluating the language activities used in different countries, the activities, the methods and the technique used in Turkish text books should be developed and several environments for studying should be offered to the student.